

Posudek magisterské diplomové práce
Barbora Lochmanová:
Cesta za hodnotami
aneb ochrana přírody víc než v popisu práce
Fakulta humanitních studií University Karlovy v Praze
katedra sociální a kulturní ekologie, 2009

Úvod

Ve studijním zaměření sociální a kulturní ekologie se Bc. Barbora Lochmanová od počátku orientovala nejvíce na jeho skutečně sociální a kulturní, nikoli např. politický nebo přírodovědný rozměr. Na druhé straně je zjevný i její celoživotní přirozeně rostlý vztah k přírodě a krajině. Ve volbě diplomového tématu nebylo tedy jasné jen to, jakým z mnoha možných způsobů tento obecnější zájem uchopí jak po stránce věcné, tak metodologické. Výběr představitelů profese, která má přírodu v popisu práce, byl tudíž logický. Užší výběr těch, kteří se jí věnují i nad rámec pracovní činnosti, se zdál a také byl vtipný a přínosný, ale kupodivu příliš nepomohl s konkrétním výběrem respondentů, protože takových je v české a moravské ochraně přírody prostě většina. Autorka si však dokázala i v tomto směru metodicky poradit, když odvrhla možný kvantitativní výzkum na širokém vzorku respondentů a zvolila úzký kvalitativní výzkum na náhodném vzorku (jehož výběr však přesvědčivě zdůvodnila), který jí umožnil dosáhnout výsledků asi i plně zobecnitelných, ale docela jistě podstatně hlubších, relativně nových a zajímavějších, než které by přinesl sebelépe statisticky vyhodnocený otazník.

1. Obsahová stránka

Klasické obsahové členění není v posuzované práci jen mechanicky aplikovaným standardem. Podrobný a dobře strukturovaný obsah signalizuje nejen klasické rozdělení na teoretickou a empirickou část práce. Volba kapitol, resp. tématické okruhy, na něž autorka rozdělila výsledky své rešerše, totiž přes slušnou šíři a plný historický záběr od antiky po současnost neodpovídají ani tak mnohosti a důležitosti různých možných pohledů na vztah člověka k přírodě, ale spíš již připravují základní okruhy vlastního empirického výzkumu pro jeho autorku a předporozumění autorčiným závěrům pro čtenáře.

Již volba motto kapitoly „Výzkumné otázky“ vtipně naznačuje autorčin zájem a motivaci k práci, předznamenává metodu i téma a obhájí jeho důležitost.¹ Závěrečné „motto“ kapitoly argumentaci završuje důrazem na kombinaci každodennosti, která jistě sama o sobě téma zdůvodňuje, naopak volba specifické, ale naprosto přesně definované skupiny respondentů výzkum vhodně zaostřuje. Zdánlivě banální a „nevinné“ výzkumné otázky jsou dostatečně široké na to, aby poskytly zajímavé odpovědi.

Plných osm stran věnovaných metodice práce svědčí o tom, že se autorka se svou sociologickou nespécializací vyrovnávala neobyčejně poctivě. Podrobnější popis použitých

---

¹ „Klíčem k výběru námětu pro kvalitativní výzkum je identifikace něčeho, co může vzbuzovat nadčasový zájem. (Morse in Majerová, 1999)“ (str. 11)

metod je uveden v souvislosti se závěrečným hodnocením, ale již zde je možno konstatovat, že přes možné metodologické námitky je uvedený soubor nástrojů relativně velmi široký, velmi pečlivě zdůvodněný a především v ne zcela obvyklé triangulační kombinaci bezpochyby funkční.

V poměrně obsáhlé rešerši z dobře volených a tématicky dostatečně široce rozprostřených pramenů se autorka propracovává od antického pojetí přírody (a krajiny) až k současným účelově pragmatickým pojetím přírody jako zdroje statků a služeb a k Ignatowovým kulturním modelům, jež se pokoušejí tuto (zdánlivou?) utilitárnost překlenout. Tato oscilace mezi materiálním a duchovním, ale především mezi (přiznaně) antropocentricky, tedy k člověku vztáženým pojetím přírody a přiznáním jejich autonomních, neslužebných vnitřních hodnot (intrinsic, an sich) pak skutečně poskytuje autorce velmi široké pole ke zkoumání respondentů a jejich názorů a především k jejich interpretaci. Stává se tak po všeobecném znalostním zázemí daném oborem studia druhou etapou předporozumění, jež jí umožňuje dospět k netriviálním závěrům: paradoxně totiž právě příroda ve své absolutní a suverénní autonomii, přes všechny antropogenní zátěže, může být zdrojem fascinace jako trvalého a psychicky přínosného stavu.

Jádrem práce proto vlastně není pečlivě ve dvou fázích provedený empirický výzkum, dobře popsany v teoretické části. Stejným přínosem je i rešerše sama, a to přesto, že na dané téma jde samozřejmě o stoprvý pokus.

Následují kapitoly „Výsledky empirické části“, Závěry a méně tradičně, leč zcela náležitě, jak uvedu níže, i „Úvaha nad závěry“.

2. Práce s literaturou

Uvedené zdroje jsou především velmi přehledně rozděleny. Čtenář nalezne zvlášť literaturu metodologickou, pro daný účel plně postačující, široké spektrum literatury vztahující se nějakým způsobem k přírodě a jejím interpretacím, literaturu především psychologickou orientovanou na tvorbu a klasifikaci hodnot a literaturu ochranářskou, pomineme-li citovanou poezii.

Obecnost výrazů jako „literatura“ nebo „zdroje“ je plně na místě. Autorka totiž využila i méně obvyklé prameny jako disertační práci nebo konferenční příspěvky, ústní informace včetně přednášek, samozřejmě internet, ale vždy s přesným udáním původního zdroje přeneseného do síťového prostředí a data čerpání, ale také slovníky a pochopitelně materiály a podklady Správ velkoplošných chráněných území a krajských agenturních pracovišť AOPK.

Cizojazyčná literatura je nejen zastoupena dostatečně, ale autorka z ní v případě potřeby i pěkně překládá, ale i jinak pracuje kvalifikovaně: cituje, interpretuje i odkazuje hojně, přesně a správně a v některých případech i vtipně.

3. Formální stránka

Jazyk i styl je příjemně nesložitý, ne však primitivní; je funkční, v případě potřeby dokáže autorka použít zkratku, vtip, poetiku nebo dokonce novotvar (např. „dvojrolenství“, str. 15; „relevantní literatury, pestré jako rozkvetlá louka“, str. 22). Ani občasné přiznané subjektivní nebo emoční zatížení není v práci o hodnotách nemístné, je-li (je) reflektováno. Autorka někdy před čtenářem „přemýšlí naživo“, ne však na úkor objektivitu – její závěry jsou, jak řečeno dále, snad až příliš střízlivé.

Pravopisné (hlavně interpunkční: ...spíše než specifickou technikou, je zakotvená teorie... [str. 13]) nebo grafické (... *biografickou metodu*... [str. 15]) výpadky nebo překlipy (... o exploraci a rozvíjen nových teorií... [str. 14]) jsou někdy viditelně zaviněné opakovaným

